WIKIPEDIA

Pagsasao a Swahili

Ti **pagsasao a Swahili** wenno **Kiswahili**[3] ket maysa a Bantu a pagsasao nga insasao dagiti nadumaduma nga etniko a grupo nga agtataeng kadagii nadumaduma a luglugar iti aplaya ti Kanal Mozambique manipud iti akin-amianan a Kenya aginggana ti akin-amianan a Mosambike, a mairaman ti Is-isla ti Komoros.[4] Daytoy ket maisasao pay dagiti etniko a minoridad a grupo idiay Somalia. Urayno lima a riwriw a tattao ti agsasao iti Swahili a kas ti patneng a pagsasaoda,[5] daytoy ket naus-usar a kas maysa a lingua franca iti kaaduan ti Daya nga Aprika, a kayatna a sawen ket ti dagup a bilang dagiti mangisasao ket nasurok a 60 a riwriw.[6] Ti Swahili ket agserserbi a kas maysa a nailian, wenno opisial a pagsasao, kadagiti lima a pagilian: ti Tanzania, Kenya, Uganda, ti Komoros ken ti Demokratiko a Republika iti Kongo.

Adda dagiti Swahili a bokabulario ket naala manipud iti Arabiko baaen t ad-adu ngem duapulo a siglo a pannakaiyasidegan dagiti agsasao ti Arabiko a nagtataeng idiay aplaya ti abagatan a daya nga Aprika. Daytoy ket naginaynayon pay kadagiti Persiano, Aleman, Portuges, Ingles, ken Pranses a balikas iti bokabulariona babaen ti pannakaiyasasidegna kadagiti napalabas a lima a siglo.

Swahili	
	Kiswahili
Patubo iti	Burundi, Komoros (a kas Komoras), Demokratiko a Republika iti Kongo, Kenya, Mayotte (kaaduan akas ti Komoras), Mosambike, Oman, Rwanda, Somalia (a kas Kibajuni ken Chimwini), Tanzania, Uganda[1]
Patubo a mangisasao	800,000 (2006)[2] 40 a riwriw ti L2 a mangisasao[2]
Pamilia	Niger–Kongo ▪ Atlantiko–Kongo ▪ Benue–Kongo ▪ Bantoid ▪ Bantu ▪ Abagatan a daya nga Aplaya a Bantu ▪ Sabaki ▪ **Swahili**
Panagsurat	Latin, Arabiko
Opisial a kasasaad	
Opisial a mangisasao	Kappon ti Aprika Kenya Tanzania Uganda Comoros (a kas Komoras)
Nagalagad	Baraza la Kiswahili la Taifa (Tanzania)
Kodkodigo ti pagsasao	
ISO 639-1	sw (https://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/langcodes_name.php?iso_639_1=sw)
ISO 639-2	swa (https://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/langcodes_name.php?code_ID=432)

Dagiti linaon

Pakasaritaan

Taudan

Dagiti eskolar ket awanda ti umanay a pakasaritaan wenno arkeolohiko nga ebidensia tapno mangpalubos kaniada a mangibaga ti pudno a petsa ken lugar a rimsuaan ti pagsasao a Swahili wenno ti Swahili a kultura. Nupay kasta, daytoy ket naipanpanunotan a ti tattao nga agsasao ti Swahili ket simmakupda kadagiti agdama a teritorio, a mangkepkep ti Taaw Indiano, a

Urayno daytoy ket kasisigud a naisurat ti Arabiko a sinuratan, Ti Swahili ket naisurat tattan ti maysa a Latin nga abesedario nga inpaammo baban dagiti Kristiano a Misionario ken dagiti administrador ti kolonia. Ti teksto a naipakita ditoy ket ti Katoliko a bersion ti Amami.[7]

ISO 639-3	swa – mangiraman a kodigo Agmaymaysa a kodkodigo: swc – Kongo Swahili swh – Aplaya a Swahili
Linguaesperio	99-AUS-m

Ti lugar a mangisasao iti Swahili

nanipud idi kasakbayan ti 1000 A.D. Dagiti Arabo agtagtagilako ket naam-ammuanda nga adaanda iti nawatiwat a pannakaiyasideg ti aplaya a tattao manipud iti saan a naladladaw ngem maika-6 a siglo A.D., ken ti Islam ket nangrugrugi a naiwarwaras idiay igid nga Aplaya ti Daya nga Aprika manipud idi saan a naladladaw ngem maika-9 a siglo.

Dagiti tao manipud idiay Oman [8] ken idiay Golpo ti Persia Persian ket nagtaengda idiay Purpuro ti Zanzibar, a nangtulong daytoy ti panakaiwaras tiIslam ken ti pagsasao a Swahili ken kultura nga adda dagiti nangruna paglakuan ken sentro ti kultura nga adadayo ngem ti Sofala (Mozambique) ken Kilwa (Tanzania) iti abagatan, ken Mombasa ken Lamu idiay Kenya, Barawa, Merca, Kismayo ken Mogadishu (Somalia) iti amianan, ti Is-isla ti Komoros ken akinamianan a Madagascar idiay Taaw Indiano.

Nagrugi idi agarup a 1800, dagiti agturturay ti Zanzibar ket nagurnosda panaglaklako a panagbanbaniaga idiay kaunegan ti nangruna a daga, aginggana kadagiti nadumaduma a danaw idiay Rengngat ti Daya nga Aprika ti kontinente. Dagitoy idi n ket nangipatakderda kadagiti permanente a dalan ti panaglaklako, ken dagiti agsasao ti Swahili nga aglaklako ket nagtaengda kadagiti pagsardengan kadagiti igid ti baro a dalan ti paglaklakuan. Para idi kaaduan, daytoy a pamay-an ket saan a nangiturong ti napudno a kolonisasion. Ngem ti kolonisasion ket rimsua idiay laud ti Danaw Malawi, a tattan ket ti Probinsia ti Katanga ti Demokratiko a Republika ti Kongo, a nangited ti adu a nagbalbaliw a dialekto.

Ti kasapaan a naam-ammuan a dokumento a naisurat ti Swahili ket dagiti surat a naisursurat ti Kilwa idi 1711, iti Arabiko a sinuratan. Dagitoy ket naipatulod idiay Portuges ti Mozambique ken dagiti lokal a kumaduaanda. Dagiti kasisigud a surat ket naipreserba tattan idiay Naipakasaritaan nga Arkibo ti Goa, India.[9] Ti sabali pay a taga-ugma a naisurat a dokumento ket ti maysa nga epiko a daniw iti Arabiko a sinuratan a natituloan ti *Utendi wa Tambuka* (*Ti Pakasaritaan ti Tambuka*); daytoy ket napetsaan ti 1728. Nupay kasta, ti Latin a sinuratan ket nagbalin nga isu ti pagalagadan babaen ti impluensia dagiti kolonial a bileg ti Europa

Paammo

1. Ethnologue a listaan dagiti pagilian a ti Swahili ket naisasao (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=swh)
   Thomas J. Hinnebusch, 1992, "Swahili", *Internasional nga Ensiklopedia dagiti Lingusitika*, Oxford, pp. 99–106
   David Dalby, 1999/2000, *Ti Linguaesperio a Rehistro dagiti Pagsasao ken Komunidad a Bitla ti*

Lubong, Linguasphere Press, Makadua a tomo, pg. 733–735
Benji Wald, 1994, "Sub-Sahara nga Aprika", *Atlas dagiti Pagsasao iti Lubong*, Routledge, pp. 289–346, mapmapa 80, 81, 85

2. Swahili (https://www.ethnologue.com/16/show_language/swa) iti *Ethnologue* (Maika-16 nga ed., 2009)
Kongo Swahili (https://www.ethnologue.com/16/show_language/swc) iti *Ethnologue* (Maika-16 nga ed., 2009)
Aplaya a Swahili (https://www.ethnologue.com/16/show_language/swh) iti *Ethnologue* (Maika-16 nga ed., 2009)
3. Ingles a Diksionario ti Oxford
4. Prins 1961
5. Peek, Philip M.; Yankah, Kwesi (2004). *Aprikano a sarsarita: maysa nga ensiklopedia*. Taylor & Francis. p. 699. ISBN 0-415-93933-X.
6. Irele 2010
7. http://wikisource.org/wiki/Baba_yetu
8. Kharusi, N.S. (2012) Ti etniko nga etiketa ti Zinjibari: Dagiti politika ken panagpili ti pagsasao a nagbanagan kadagiti agsasao ti Swahili idiay Oman. Dagiti etnisidad Hunio 2012 tom. 12 bil. 3 335-353, DOI: 10.1177/1468796811432681
9. E.A. Alpers, *Marpil ken dagiti Tagabu idiay Daya a Tengan ti Aprika*, Londres, 1975, pp. 98–99 ; T. Vernet, "Les cités-Etats swahili et la puissance omanaise (1650–1720), *Journal des Africanistes*, 72(2), 2002, pp. 102–105.

Dagiti nagibasaran

- Ashton, E. O. *Swahili a Gramatiko: Mairaman ti intonasion.* Longman House. Essex 1947. ISBN 0-582-62701-X.
- Irele, Abiola and Biodun Jeyifo. *Ti Oxford ensiklopedia ti Aprikano a kapanunotan, Tomo 1*. Unibersidad ti Oxford a Pagmalditan E.U. Siudad ti New York. 2010. ISBN 0-19-533473-6
- Blommaert, Jan: Panagikeddeng dagiti karbengan ti pagsasao: Ingles ken Swahili iti Tanzania a nabisita manen (http://www.kcl.ac.uk/content/1/c6/01/42/29/paper23.pdf) (sosiolingnguistiko a panagrangrang-ay ti Tanzania a Swahili) – Dagiti Obra a Papel ti Urbano a Pagsasao & Panakaamo ti Panagbasa ken Panagsurat, papel 23, Univbersidad ti Gent 2003
- Brock-Utne, Birgit (2001). "Edukasion para iti Amin – ti ania a pagsasao?". *Oxford a Repaso iti Edukasion*. **27** (1): 115–134. doi:10.1080/03054980125577 (https://doi.org/10.1080%2F03054980125577).
- Chiraghdin, Shihabuddin ken Mathias Mnyampala. *Historia ya Kiswahili*. Unibersidad ti Oxford a Pagmalditan. Akindaya nga Aprika. 1977. ISBN 0-19-572367-8
- Contini-Morava, Ellen. *Pangnagan a Panakaidasig iti Swahili (http://www3.iath.virginia.edu/swahili/)*. 1994.
- Lambert, H.E. 1956. *Chi-Chifundi: Ti Dialekto iti Akin-abagatan nga Aplaya ti Kenya*. (Kampala)
- Lambert, H.E. 1957. *Ki-Vumba: Ti Dialekto iti Akin-abagatan nga Aplaya ti Kenya*. (Kampala)
- Lambert, H.E. 1958. *Chi-Jomvu ken ki-Ngare: Dagiti subdialekto ti Mombasa a Lugar*. (Kampala)
- Marshad, Hassan A. *Kiswahili au Kiingereza (Nchini Kenya)*. Pundasion ti Jomo Kenyatta. Nairobi 1993. ISBN 9966-22-098-4.
- Nurse, Derek, ken Hinnebusch, Thomas J. Swahili ken Sabaki: ti linguistiko a pakasaritaan. 1993. Dagiti serye: Unibersidad ti California a Panangipablaak dagiti Lingguistika, b. 121.
- Ogechi, Nathan Oyori: "Kadagiti karbengan ti pagsasao idiay Kenya (http://www.njas.helsinki.fi/pdf-files/vol12num3/ogechi.pdf) (iti legado a puesto ti Swahili idiay Kenya)", iti: *Nordiko a*

Warnakan kadagiti Aprikano a Panagadadal 12(3): 277–295 (2003)

- Prins, A.H.J. 1961. "Dagiti agsasao ti Swahili a Tattao iti Zanzibar ken dagiti Aplaya ti Daya nga Aprika (Dagiti Arabo, Shirazi ken Swahili)". *Etnograpiko a Panagsukisok iti Aprika*, inurnos babaen ni Daryll Forde. Londres: Internasional nga Instituto ti Aprika.
- Prins, A.H.J. 1970. *Ti Nautiko a Diksionario ti Swahili*. Pangyuna a Panagdadal ti Swahili a Leksiko – 1. Dar es Salaam.
- Whiteley, Wilfred. 1969. *Swahili: ti panagungar ti nailian a pagsasao*. Londres: Methuen. Dagiti serye: Dagiti Panagadadal ti Aprikano a Pakasaritaan.